

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

AUTORSKÁ KNIHA

AUTORSKÁ KNIHA O JAPONSKÉ KALIGRAFII

BcA. Ilona Horníčková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra designu

Studijní program N8208 Design
Studijní obor Ilustrace a grafický design
Specializace Grafický design

Diplomová práce

AUTORSKÁ KNIHA

AUTORSKÁ KNIHA O JAPONSKÉ KALIGRAFII

BcA. Ilona Horníčková

Vedoucí práce:

prof. Rostislav Vaněk
doc. MgA. Kristýna Fišerová
Katedra designu
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2019

Prohlašuji, že jsem umělecké dílo vypracovala samostatně
a nejedná se o plagiát.

Plzeň, duben 2019

.....

podpis autorky

*Děkuji paní docentce Kristýně Fišerové za vedení
po celou dobu studia a panu profesoru Rostislavu
Vaňkovi během posledního roku studia.
Spolužákům za vzájemnou inspiraci a pomoc.*

průvodní zpráva 6

prameny 9

resumé 14

obrazové přílohy 15

průvodní zpráva

Co je to japonská kaligrafie?

Co znamená, že kaligrafie je zrcadlem kaligrafovy duše?

Proč je kaligrafie v asijských zemích považována za nejhodnotnější umění?

Proč nám připadá kaligrafie tak nádherná, v čem spočívá její krása?

Miluju písmo. Vnímám ho jako výtvarné umění, které nese obsah prostřednictvím znaků a v další vrstvě výtvarností. Zabývala jsem se vývojem písma a různými systémy zápisu jazyka. Dennodenně se jako grafička zabývám výběrem fontů.

Jako svoji bakalářskou práci jsem zpracovala čtyři knížky o písmu.

V jedné knížce jsem se tématu kaligrafie již dotkla. Knižka je o čínštině a zabývala jsem se v ní systémem jazyka a jeho způsobem zapsání.¹

Záhy po dokončení bakalářské práce v roce 2016 jsem začala chodit na kurzy japonské kaligrafie do česko-japonské společnosti. Japonské znaky (často se jedná o čínské znaky nebo z nich vycházející) mě uchvacovaly. Práce se štětcem a tuší zase naplňovala moji touhu malířskou. Dlouho jsem však nechápala, v čem kaligrafie nese ten vyšší cíl. Proč je považována za nejhodnotnější umění a proč se říká, že je kaligrafie zrcadlem kaligrafovy duše.

Rozhodla jsem se bádát a poslední rok studia se tématu japonské kaligrafie věnovat intenzivně. Navštěvovala jsem více kurzů kaligrafie, hovořila s kaligrafy, sháněla literaturu. Podařilo se mi také na podzim roku 2018 navštívit Japonsko. V rámci návštěvy jsem se setkala s tokijským kaligrafem Mijazakim Acušim, chodila jsem na výstavy kaligrafie a procházela antikvariáty v tokijské čtvrti Kanda².

1 Knižka *Krásná čínština* je dostupná volně ke stažení:
<https://typopiknik.cz/bakalarka.html>

2 Příloha 6

V Japonsku jsem si také nakoupila pomůcky na kaligrafii, které nejsou u nás prakticky k sehnání.

V praktické části mé diplomové práce se dočtete, co jsem o kaligrafii vyvádala. Mým cílem bylo téma japonské kaligrafie pochopit a svoje poznatky předat čtenářům. Těším se na ohlasy čtenářů a doufám, že moje knížka pootevře dveře poznání i ostatním.

Shrnula jsem, jak funguje japonské písmo a v čem je výjimečné. Nastínila jsem kaligrafické styly a na ukázkách si čtenář může znaky porovnávat. Vysvětlila jsem, co pro mě znamená studium kaligrafie. Popsala jsem kaligrafické náčiní, které je pro tvorbu nesmírně důležité. Vysvětlila jsem práci s energií a práci s kompozicí. Krátká kapitola se věnuje specifické japonské kultuře dó. Dó neboli cesta se objevuje v mnoha různých japonských disciplínách, nejenom v kaligrafii. Na závěr knihy jsem třem kaligrafům položila pár otázek. Čtenář si tak může můj názor porovnat s jinými. Vlastní názor si pak sám lépe utvoří.

Rozhodla jsem se téma zpracovat jako knižní projekt. Kniha jako médium umožňuje osobní kontakt čtenáře a média. Téma je citelné a niterné, proto se pro něj forma knihy nádherně hodí.

Kniha má formát 180 × 290 mm a rozsah 76 stran. Formát je dostatečně velký na vyvažování textu s obrazem a prázdnou plochou papíru. Jedná se o šitou vazbu s pevnými deskami a červeným plátýnkem přes hřbet.

Kniha je zasunuta do minimalistického pouzdra potaženého čistým papírem.

Velkou pozornost jsem věnovala výběru materiálu. Rozhodla jsem se pro papír Munken Print Cream 115 g. Papír má hezkou barvu, je příjemný na dotek a lehounce prosvítá.

V celé knize používám písmo Source Sans Pro. Autory písma³ je tým designérů, neboť se jedná o rozsáhlé písmo obsahující také japonské znaky a japonské abecedy. Písmo nabízí množství řezů, což jsem jako designérka potřebovala a v práci využila.

3 Písmo k prohlédnutí zde včetně všech informací:

<https://fonts.adobe.com/fonts/source-han-sans-cjk-japanese#fonts-section>

Text je strukturován do několika kapitol, které na sebe navazují. Kapitoly jsou buď poetické, nebo vysvětlující. Poetické kapitoly jsou strukturovány do odstavců jako báseň a jsou vysázeny kurzívou větší velikosti. Vysvětlující části jsou sázeny knižní velikostí písma stojatého řezu.

Text je proložen kaligrafiemi, které souvisejí s obsahem každé kapitoly. Zde bych ráda upozornila, že se ve většině případů nejedná o kaligrafie přitažlivé na první pohled. O kaligrafie, které okamžitě diváka ohromí.

Tato knížka je mojí pokornou, niternou cestou poznání kaligrafie. Moje poznání pramení z kaligrafických děl starých mistrů, kteří jsou pro mě největší inspirací. Až na základě pozorování a pochopení těchto děl může vzniknout silné gestické dílo pro Evropana přitažlivější⁴. Přitažlivé jsou také kaligrafické performance⁵.

Knih o japonské kaligrafii je v češtině minimum. Často jsou to navíc knihy, které se omezují jen na techniky práce, popis pomůcek apod. Duchovní aspekt nebývá moc zahrnut, často je jen naznačen. Grafická úprava také zrovna nevybízí k pochopení krásy písma.

Rozhodla jsem se vytvořit takovou knížku, která se zaměří na duchovní aspekt kaligrafie, a pečlivě ladila formální krásu knihy jako objektu.

Práce pro mě znamenala a stále znamená proces poznávání, učení se. Nesmírnou radost dělat to, co vnitřně dělat chci. Cesta poznání skrze kaligrafii si mě sama zavolala. Svoji knihou navíc ráda pomohu těm, kteří se o kaligrafii chtějí dozvědět více. To mě činí šťastnou.

Dnešní doba je nesmírně rychlá a informace často povrchní. Vizuální vjemy často hodnotíme jen slovy líbí/nelíbí. Domnívám se, že se naše generace opět snaží chápat více, zahloubat se, zadívat se. Začínáme chápat, že daleko hodnotnější je rozumět věcem do hloubky než mít neustálý povrchní přehled o všem.

4 Pro příklad kaligrafie od kaligrafa Yui-ichiho Příloha 1

5 Pro příklad jedna ke zhlédnutí: Shioh Kato Calligraphy 2015:
<https://www.youtube.com/watch?v=RDDdm-NbAJQ&t=8 s>

prameny

Knižní a periodická literatura

BARTHES, Roland.

Říše znaků.

1. vydání. Praha: Fra, 2012.

ISBN 978-80-87429-25-9.

FENOLLOSA, Ernest Francisco, POUND, Ezra.

Čínský písemný znak jako básnické médium.

1. vydání. Praha: Fra, 2005.

ISBN 80-86603-03-2.

GEISLER, Petr.

Jak se kali-grafie.

1. vydání. Praha: Národní galerie v Praze, 2000.

ISBN 80-7035-209-4.

HEISIG, James.

W. Remembering the Kanji 1.

A complete Course on How Not to Forget the Meaning and Writing of Japanese Characters. University of Hawai'i Press books, 2011. 6th edition.

ISBN 978-0-8248-3592-7.

HONCOPOVÁ, Helena.

Černá na bílé: současná japonská kaligrafie

ze sbírek Národní galerie v Praze: Galerie výtvarného umění v Chebu, 18. ledna—4. března 2007.

Cheb: Galerie výtvarného umění v Chebu;

Národní galerie v Praze, 2007.

ISBN 80-85016-82-6.

KRÁL, Oldřich.

Znaky, čínská kaligrafie.

1. vydání. Praha: Národní galerie v Praze, 1992.

ISBN 80-7035-047-4.

Malířské rozpravy Mnicha Okurky / Shitao.

[z čín. orig.] přel., koment., [předml. a dosl. naps.] Oldřich Král.

2. vydání., upr. (ve Fra 1.). Praha: Agite/Fra, 2007.

ISBN 978-80-86603-32-2.

KRAEMEROVÁ, Alice.

Úvod do japanologie. Jazyk a literatura.

Dotisk 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003.

ISBN 80-244-0063-4.

KUROSAWA WILLIAMS, Noriko.

The key to kanji: a visual History of 1100 Characters.

First Edition 2010. Boston: Cheng & Tsui Company, Inc.

ISBN 978-0-88727-736-8.

LABUS, David, SÝKORA, Jan.

Japonsko český studijní znakový slovník.

Praha a Litomyšl: nakladatelství Ladislav Horáček.

Paseka, 2000. 1. vydání.

ISBN 80-7185-281-3.

LOUKOTKA, Čestmír.

Vývoj písma.

1. vydání. Praha: Orbis, 1946.

MACFARLANE, Alan.

Japonsko za zrcadlem.

1. vydání. Zlín: Kniha Zlín, 2013.

ISBN 978-80-87162-65-1.

MIJAZAKI, Acuši.

Učebnice japonské kaligrafie.

1. vydání. Praha: Česko-japonská společnost, 2016.

ISBN 978-80-903737-6-1.

PhDr. PRŮŠOVÁ, Jana.

Vznik a vývoj písma, 1. a 2. díl.

1. vydání. Praha: Nakladatelství grafické školy v Praze, 2007.

ISBN 80-86824-04-07.

TANIZAKI, Džuničiró.

Chvála stínů: Tradice japonské estetiky.

1. vydání. Košice: Knižná dielňa, 1998.

ISBN 80-88849-06-3.

Internetové zdroje

GEBRIAN, Adam. FAJTOVÁ, Magdaléna, 2019.

Bourání s Janem Vranovským: Japonsko není exotika, připomíná krajinu babiček. wave.rozhlas.cz [online]. [cit. 2019-02-23].

Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/bourani-s-janem-vranovskym-japonsko-neni-exotika-pripomina-krajinu-babicek-7725438>

Wang Si-č'

cs.wikipedia.org [online]. [cit. 2019-03-26].

Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Wang_Si-%C4%8D%E2%80%99

Šu Pu

en.wikipedia.org [online]. [cit. 2019-03-26].

Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Shu_Pu

Kúkai

en.wikipedia.org [online]. [cit. 2019-03-26].

Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/K%C3%BAkai>

Yan Čenčchink

en.wikipedia.org [online]. [cit. 2019-03-26].

Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Yan_Zhenqing

Obrazové přílohy praktické části práce

空海 Kúkai.

Fúšindžó. Seisen kakudaihódžó 4.

3. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2011.

ISBN 978-4-544-15014-8.

顔真卿 YAN, Čenčchink.

Tahótóhi. Seisen kakudaihódžó 13.

1. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2012.

ISBN 978-4-544-15023-0.

今井凌雪 IMAI, Rjósecu.

Imai Rjósecu no šodó njúmon. Čúkan.

1. vydání. Tokio: Kodansha Ltd., 1992.

ISBN 4-06-203142-6.

小野道風 ONO, no Mičikaze.

Ono no Mičikaze šú. Nihon meihicu sen 38.

8. vydání. Sestavil FURUJA, Minoru Tokio:

Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2013.

ISBN 978-4-544-00748-0.

川邊尚風 KAWABE, Naokaze.

Rakkan no kakikata.

3. vydání. Tokio: Chido Ltd., 1994.

孫過庭 SON, Katei.

Šofu. Seisen kakudai hódžó 19.

2. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2017.

ISBN 978-4-544-15029-2.

小野道風 ONO, no Mičikaze.

Ono no Mičikaze šú. Nihon meihicu sen 38.

8. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2013.

ISBN 978-4-544-00748-0.

西川寧 NIŠIKAWA, Jasuši

Šodó kóza. ② Gjóšo.

13. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 1998.

ISBN 4-544-01412-3.

川邊尚風 KAWABE, Naokaze.

Rakkan no kakikata.

3. vydání. Tokio: Chido Ltd., 1994.

resumé

What is Japanese calligraphy? What does it mean: „Calligraphy is a mirror of the calligrapher’s soul.“?

Why is calligraphy considered the most valuable art in Asian countries? Why does calligraphy appear to be beautiful, wherein lies its beauty?

My book about Japanese calligraphy, which I wrote and designed, answers these questions. The book represents my personal, inner journey of understanding calligraphy. I hope that it can also help others on their journey of knowledge.

obrazové přílohy

- Příloha 1 Inoue Yuichi, yama (hora)
- Příloha 2 Inoue Yuichi při práci
- Příloha 3 Různé čínské a japonské kaligrafické štětce
- Příloha 4 ukázka vzorníku kombinací různých tuší a papírů
od Mijazakiho Acušiho
- Příloha 5 Autorka při trénování kaligrafie
- Příloha 6 Knížky v antikvariátu v Japonsku ve čtvrti Kanda
- Příloha 7 Autorka při přípravě textů do knížky
- Příloha 8 Imai Rjósecu 今井凌雪, znak dítě 子
- Příloha 9 Autorčino trénování znaku mrak 雲
- Příloha 10 Kawabe Naokaze 川邊尚風, kaligrafie znaku mrak
- Příloha 11 Wu Čchankši 吳昌碩, znak mrak
- Příloha 12 Ono no Mičikaze 小野道風
Výřez z díla Gjokusendžó 玉泉帖
- Příloha 13 Kagawa Kageki 香川景樹, báseň 香川景樹
- Příloha 14 Kúkai 空海, znak zlato 金
- Příloha 15 vizualizace finální knihy

Příloha 1

Inoue Yuichi, yama (hora), 1966, tuš na papíru, 146 x 215 cm,
Catalogue Raisonné (Vol. I) # 66014
Zdroj: <http://www.yu-ichi.com/index.html>

Příloha 2

Inoue Yuichi při práci

Zdroj: http://www.yu-ichi.com/biography_en.html

Příloha 3

Různé čínské a japonské kaligrafické štětce

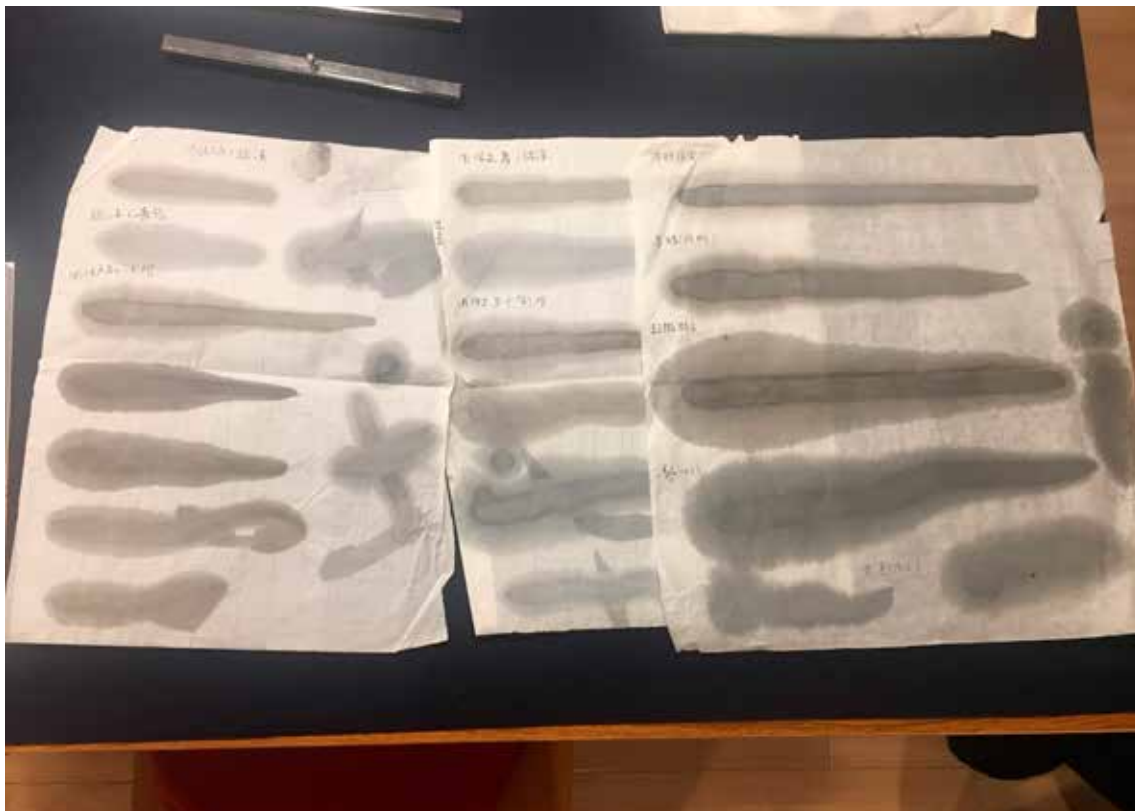
Zdroj: fotografie z archivu autorky

Příloha 4

Ukázka vzorníku kombinací různých tuší a papírů
od Mijazakiho Acušiho

Zdroj: fotografie z archivu autorky, říjen 2018

Příloha 5

Autorka při trénování kaligrafie

Zdroj: fotografie z archivu autorky, prosinec 2018

Příloha 6

Knížky v antikvariátu v Japonsku ve čtvrti Kanda.

V dolní části fotografie výběr kaligrafických slovníků

Zdroj: fotografie z archivu autorky

Příloha 7

Autorka při přípravě textů do knížky

Zdroj: fotografie z archivu autorky, leden 2019

Příloha 8

Imai Rjósecu 今井凌雪, znak dítě 子

Zdroj: Imai Rjósecu no šodó njúmon. Čúkan.

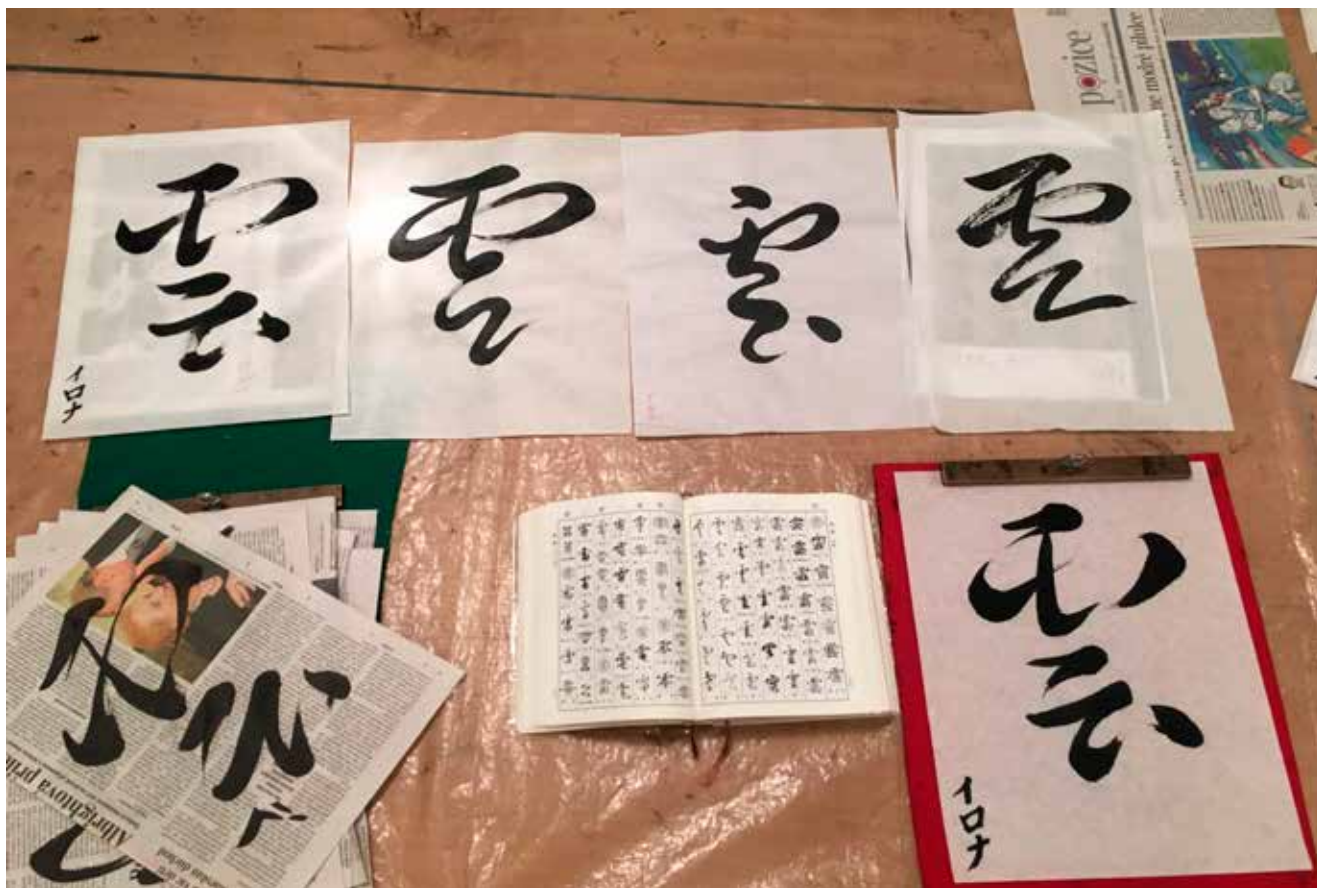
1. vydání. Tokio: Kodansha Ltd., 1992.

Příloha 9

Autorčino trénování znaku mrak 雲

Zdroj: fotografie z archivu autorky

Příloha 10

Kawabe Naokaze 川邊尚風, umělecká kaligrafie znaku mrak

Zdroj: 川邊尚風 KAWABE, Naokaze. Rakkan no kakikata.

3. vydání. Tokio: Chido Ltd., 1994.

Příloha 11

Wu Čchankši 吳昌碩, znak mrak

Zdroj: Yu Liang, Yunzhang calligraphy

itunes.apple.com [online]. [cit. 2019-02-23].

Dostupné z: <https://apple.co/2libr3V>

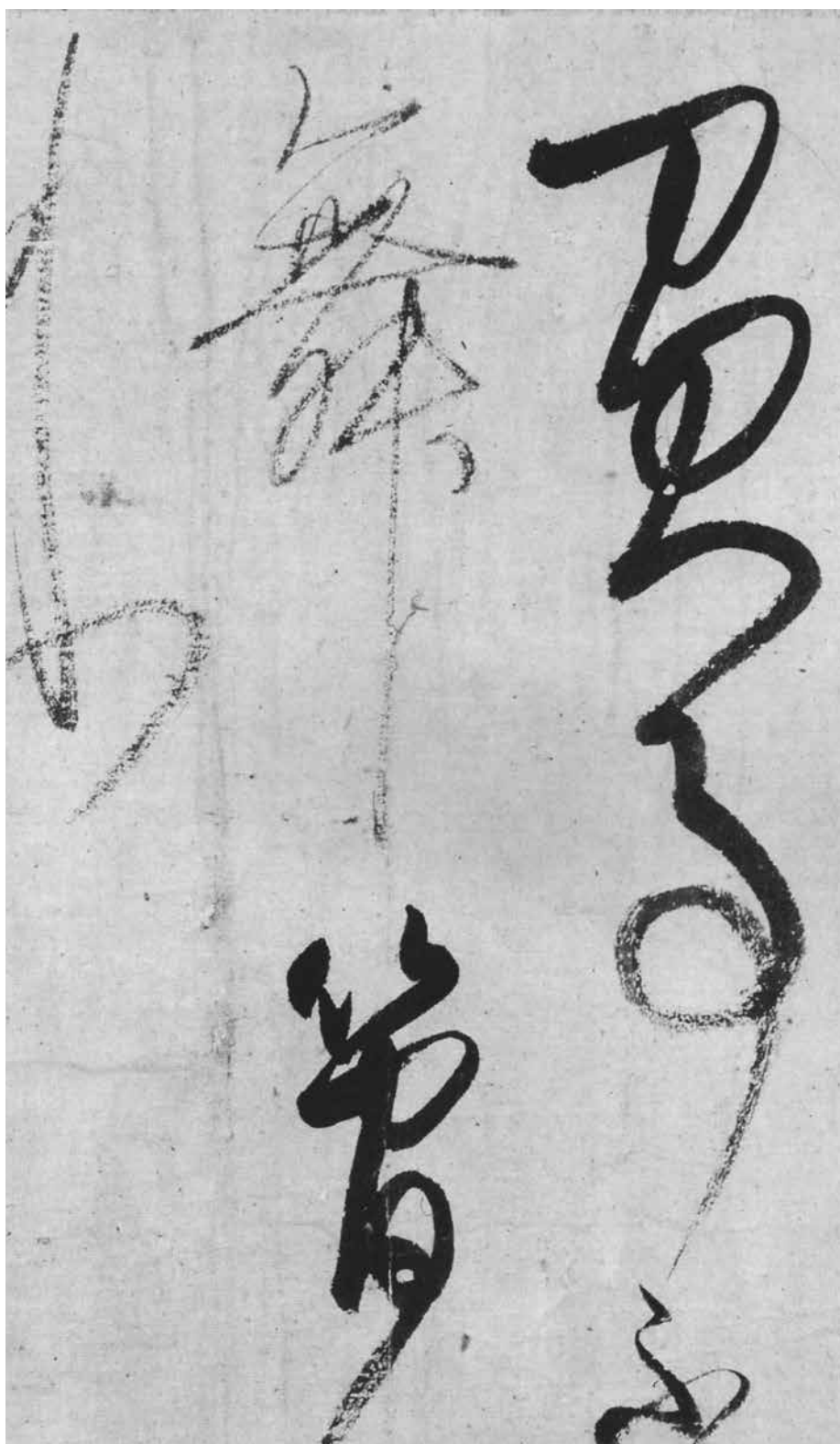

Příloha 12

Ono no Mičikaze 小野道風. Výřez z díla Gjukusendžó 玉泉帖

Zdroj: 小野道風, ONO, no Mičikaze. Ono no Mičikaze šú. Nihon meihicu sen 38. 8. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2013.

ISBN 978-4-544-00748-0.

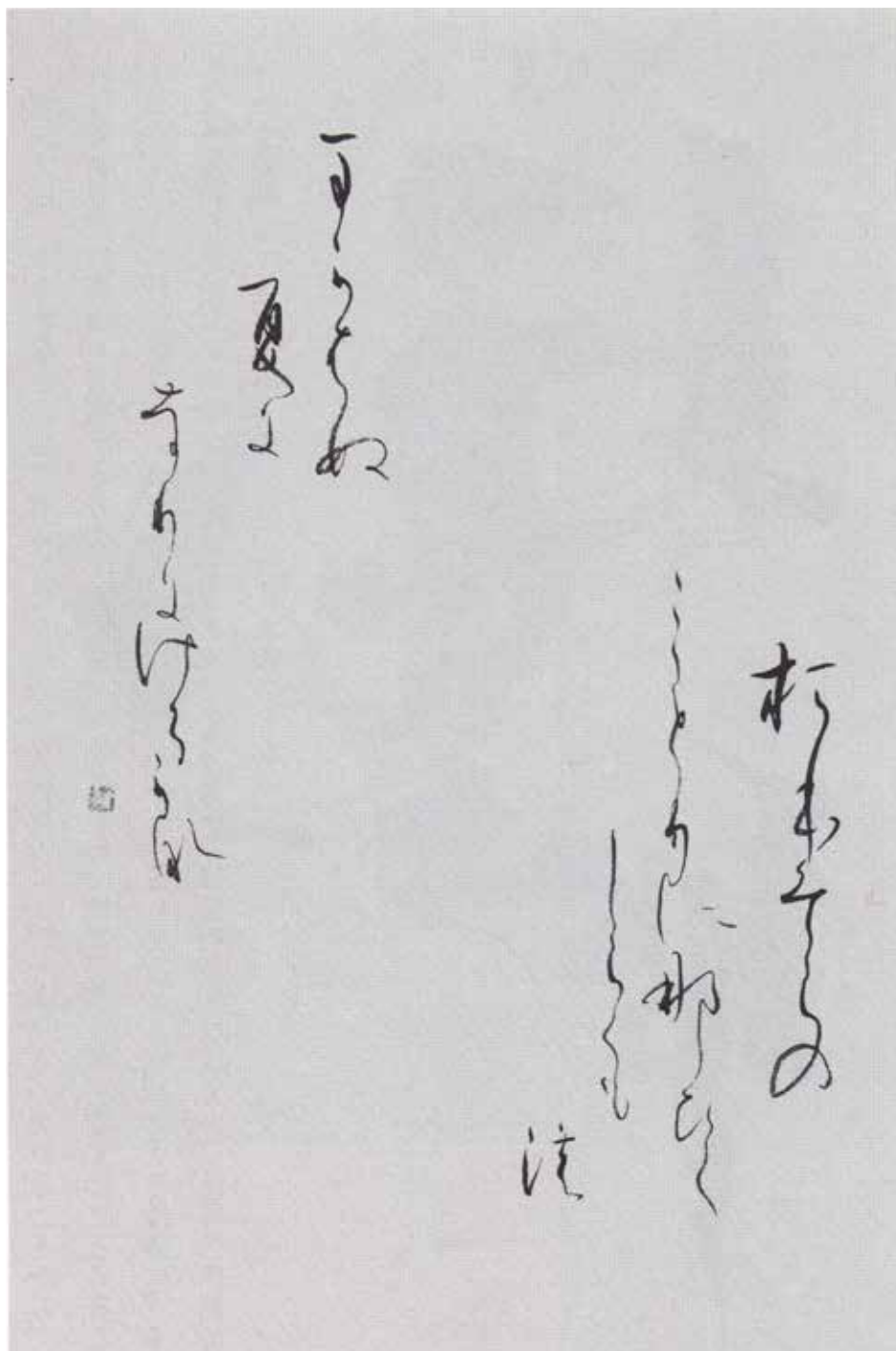

Příloha 13

Kagawa Kageki 香川景樹, báseň 香川景樹

Zdroj: 川邊尚風 KAWABE, Naokaze. Rakkan no kakikata.

3. vydání. Tokio: Chido Ltd., 1994.

Příloha 14

Kúkai 空海, znak zlato 金

Zdroj: 空海 Kúkai. Fúšindžó. Seisen kakudaihódžó 4.
3. vydání. Tokio: Nigensha Publishing Co.,Ltd., 2011.
ISBN 978-4-544-15014-8.

Příloha 15

Vizualizace finální knihy

Zdroj: vlastní tvorba

